

گفت‌وگوی «برداشت اول» با ابراهیم متقی درباره «سیاست چندجانبه‌گرایی»

سازگاری رابطه با «شرق و غرب» با اصل «نه شرقی، نه غربی»؟

ابراهیم متقی /

استاد روابط بین‌الملل دانشگاه تهران

کامبیز قهرمانی /

پژوهشگر علوم سیاسی

معیار سازگاری شعار «نه شرقی، نه غربی» به عنوان یک اصل گفتمانی که بیانگر عدم تعلق انقلاب اسلامی ایران به هیچ یک از دو اردوگاه شرق و غرب است با واقعیت‌های نظام بین‌الملل و راهبردهای جمهوری اسلامی به عنوان یک نظام سیاسی که به روابط چندجانبه دیپلماتیک، کنشگری پویا در سیاست خارجی و مشارکت فعال در سازمان‌های بین‌المللی نیاز دارد، چیست؟

سیاست خارجی هر کشوری تابعی از ضرورت‌های ساختاری نظام بین‌الملل، تهدیدات منطقه‌ای و سازوکارهای تأمین منافع ملی می‌باشد. انقلاب اسلامی در ساختار دوقطبی شکل‌گرفته و روندهای تنظیم سیاست خارجی ایران براساس ویژگی‌های هستی‌شناسانه انقلاب اسلامی و انگاره روابط بین‌الملل اسلامی سازماندهی شد. از سوی دیگر، در بسیاری از دوران‌های تاریخی شاهد فضایی بودیم که رهبران و مقامات سیاسی ایران از سازوکارهایی بهره‌گرفتند که با سیاست «نه شرقی و نه غربی» جمهوری اسلامی هماهنگی دارد.

اولین بار مرحوم مدرس «سیاست موازنه‌عدمی» را در دستور کار خود قرار داد. سیاست موازنه‌عدمی از این جهت اهمیت دارد که در مقابله با «سیاست بازی بزرگ» انگلیس و روسیه قرار داشته است. انگلیس و روسیه از سال ۱۹۰۷ تلاش نمودند تا موقعیت ایران را به لحاظ ساختاری و ژئوپلیتیکی محدود و مهار نمایند.